

„... Mondjuk, ez egy ilyen szelíd ember”

Baranyay Andrással beszélget Hajdu István*

☉ **Hajdu István:** Franciaországban az akadémikus zöld frakkban jár és a társadalmi ranglétra tetején áll. Magyarországon se egyik, se másik, de azért mégis paradox helyzet, hogy te, aki még a ranglétrát sem akard tudomásul venni, és minden képed az inkognitót, a rejtőzést közvetíti, most akadémikus vagy. Mit kezdesz ezzel?

☉ **Baranyay András:** Úgy tekintem, hogy ez egyszerűen csak az öregedéssel jár együtt, ami ellen úgy próbálok hadakozni, hogy félévente elolvasok egy Verne-regényt, nemcsak azért, mert Vernét most is nagyon szeretem, hanem, mert ez előhoz az ember tudatalattijából olyan gondolatokat, amiket annak idején gondolhatt, gyermekkorában, amikor ezeket a könyveket olvasta. Mást nem tudok erről az egész akadémikusságról mondani; az ember szerez magának egy csomó irigyet, és kellemetlen érzés különben is, mert nem maradhatok elbújva.

☉ **HI:** Nekem csak azért furcsa, hogy te Vernét így szereted, mert a Verne-figurák hihetetlenül ambiciózusak: mindenki fölfedez, megold, túlél, egyszóval az exhibicionizmusnak és az ambíciónak igazi, nagy XIX. századi példái mutatják. Benned meg az ambíció egészen másképp működik.

☉ **BA:** Ezzel a te Verne-értelmezéssel egyáltalán nem értek egyet, ha én elolvasom a *Hatteras kapitányt*, aki kisgyerek korától mást se akar, mint eljutni az Északi-sarkpontra, de épp ott egy működő vulkánt talált, és nem tud odaállni és kitűzni egy zászlót, ha én ezt elolvasom, akkor azt mondom, hogy a fene fog arra törekedni, hogy eljusson az Északi-sarkra, úgyse lehet oda eljutni. Én inkább hajlok a lustaságra, nem bírom elviselni a rettenetesen

tevékeny embereket, mindig az az érzésem, hogy azok semmire nem képesek koncentrálni, odafigyelni, mert örökké csak mozogniuk és tevékenykedniük kell.

☉ **HI:** De azért a *May Károly* indiános könyveit is olvasod, pedig ott aztán igazán tevékenyek a figurák.

☉ **BA:** Néha elolvasom, de azt tényleg csak nosztalgiából, szeretni nem szeretem, mert az aztán egy rossz író, nem úgy, mint Verne, dilettáns és emberileg is... De hát csak el kell újra olvasni.

☉ **HI:** Most mondtál egy szót, amit én ugyan nagyon utálok, de azért kulcsszó: a nosztalgia. Neked mi iránt van nosztalgiád?

☉ **BA:** Az embernek a múltja iránt lehet csak. Nekem a gyerekkorom iránt. Nem lehet boldog időszaknak mondani, tudom is, hogy a szüleimnek borzalmas volt, az ostrom, aztán a rákosizmus, '56, amikor érettségiztem, de én azt mondom, hogy gyönyörű gyerekkorom volt. Szegények voltunk, a papám anyakönyvvezető volt, de 1949-ben kirúgták, mert – jóllehet református volt – ő volt az egyetlen ember az egész előljáróságon, aki nem írta alá a körözüvényt, miszerint Mindszentyt föl kell akasztani, és aztán segédmunkás volt meg mindenféle. De az összes többi osztálytársamék is szegények voltak, akkor ez valahogy nem volt divat, hogy minél több pénzt keresni. De voltak halott, üres telkek, dzsungel a mi számunkra, ott lehetett hason csúszni, télen állandóan szénszűnet volt, minden iskolaudvar föl volt locsolva, reggeltől estig korcsolyáztunk. Nosztalgikus, ha azt is mondom, hogy akkor télen még hideg volt.

☉ **HI:** Most is előfordul azért.

☉ **BA:** De akkor úgy volt hideg, hogy nulla fok alatt volt állandóan.

☉ **HI:** Gimnáziumba a képzőművészetibe jártál, ugye? Miért pont oda?

☉ **BA:** Mert a mamám is odajárt egy ideig. Meg nagyon szerettem rajzolni, az egész osztálynak én csináltam meg a rajz házi feladatát, a sajátomat már csak reggel csaptam össze a suliban, úgyhogy ők ötöst kaptak, én meg mindig hármat, a tanár azt mondta, hogy ez egy vacak.

* 1994-ben elhatároztuk, hogy hetente találkozzva, „csak úgy” magnóra vesszük beszélgetéseinket (locsogásunkat). Nem volt vele célunk, látszólag. Húsz éve ismertük egymást, nagyon sok időt töltöttünk együtt, s én rendkívül sokat tanultam tőle – nem egészen titokban arra számítottam, ennek valami nyoma marad... A (még hetilap) *Beszélő*ben megjelent interjú „különlegessége”, hogy Baranyay arcképe – azt hiszem – ekkor került először és utoljára újság címlapjára. *Beszélő*, 6. évfolyam, 12. szám. A beszélgetések más részletei a *Balkon* 1994/4. számában jelentek meg *Az elbújt ember* címen.

BARANYAY ANDRÁS
Önarckép A.S. emlékére, 1976, fotó, vegyes technika, 36 × 25 cm
a Neon Galéria jóvoltából

☞ **HI:** Milyen volt akkor a képzőművészeti gimnázium?

☞ **BA:** Hát, gondolom, mint minden más iskola, csak sokkal szigorúbb. Nem volt szabad elkészni, ha valaki késett, azt a portás fölírta, és délután jelentkezni kellett az igazgatónál, aki a háború előtt szocialista festő volt, Nolipa István Pálnak hívták, aztán pesterzsébeti rendőrkapitány lett, utána odahelyezték igazgatónak, és '56 után, azt hiszem, megint rendőrkapitány lett. Nála kellett jelentkezni annak, aki késett, és annyiszor tíz percet ülni a szobájában, ahány percet késett, ő meg fölolvastott a *Volokalamszki országútból* büntetés gyanánt, már akkor se értettük igazán, hogy ezzel végül is kit büntet, a későn jövőket vagy saját magát. Különböztet mindenkit elvtársnak szólított, és közben tegezte. „Bagoly az elvtárs, hogy huhogsz?” – kérdezte a barátomat, amikor az egy nagyot böfögött épp az igazgatói iroda előtt, mert nagy divat volt, hogy jó hangosakat böfögünk, amikor eszünkbe jut. És beírta az ellenőrzőjébe, hogy „Értesítem a k. szülőt, hogy fia a folyosón hangosan huhogott, legyenek a segítségemre a nevelésben, mert különben más úton fogom eltávolítani.” Azt a szót, hogy böfög, nem merték leírni, nem tudom, miért, ezt trágár szónak tartották. Na, de ez anekdota. Amit lényegesnek tartok, hogy a rajzolásban rettentő keményen azt kellett csinálni, amit a tanár szigorúan parancsolt, senki agyában meg nem fordult volna, hogy valami mást csináljon. Az első félévben fából készült geometrikus tárgyakat rajzoltunk, kockákat, hasábokat, satírozás nélkül, amikor gömböt rajzoltunk, akkor a rajzlapra egyszerre egy nagy kört kellett rajzolni, amit a tanár leellenőrzött körzővel. Aztán a második félévben az egészet kezdtük előlről tónusozással.

Most, hogy ott tanítottam pár éve, ezt egyszerűen lehetetlenség lett volna a gyerekekkel megcsinálni. Amikor én az első órán egy ilyen tárgyat akartam eléjük rakni, elkezdtek nyivákolni, hogy ez milyen unalmas, ezt hogy utáljuk. Akkor összeszedtem pár, a büfében elhajigált műanyag poharat, azokat összeraktam valahogy, és azt mondtam, most csendéletet rajzolunk, jó? És akkor rettentő boldogok voltak, eszükbe se jutott, hogy azok is hengerek. Mi csak a második év első félévében rajzoltunk gipszfejeket, aztán év vége felé jött a csendélet, drapéria előtt egy köcsög meg egy alma, utána a portré, és negyedikben az akt. Vagyis egy rettentő szigorú rendszer szerint történt minden, ami ellen aztán a főiskolán föl lehetett lázadni; Bak Imre vagy Nádler akkor absztrakt képeket is csináltak...

☞ **HI:** *Ti pedig, Lakner, Méhes, a naturalizmuson túlemelt, túlcúsztatott realizmust valósítottátok meg valamiképp, talán ugyancsak erre az ostoba, porosz drillre való reakcióképpen.*

☞ **BA:** A mostaniak, szegények mi ellen tudnak lázadni? Ez az örömük sem maradt meg, a főiskolán mindenki azt csinál, amit akar. Én gimnazistaként imádtam az impresszionistákat, kis pasztellokat rajzoltam, egy barátommal operadíszleteket terveztünk a pad alatt, az 1955-ben, negyedikes koromban megjelent gimnáziumi művészettörténet-könyv utolsó fejezete viszont a rothadó imperializmus festészetéről szólt, és ennek kapcsán egy Cézanne-képet elemezték, hogy Cézanne torzította az ellipsziseket, és ezzel félrevezette a munkásokat.

☞ **HI:** *Akárhogy is szomorú történet, de azért a gimnáziumi emlékeid idilliek; a politika csak ennyire szűrődött volna be?*

☞ **BA:** Körülbelül. Azért előfordult, hogy egy osztálytársunk egyszer csak előszedett a zsebéből egy pisztolyt, sutyiban megmutatta, és azt mondta, hogy „azért vigyázz ám, hogy miket beszélsz!” És aztán egyszer csak megjelent az iskolában ávós egyenruhában, kiderült, hogy a bátyja ávós, és tőle lopta a pisztolyt meg a ruhát, mert tetszett neki, az osztályfőnöknőnk meg szólt Nolipa elvtársnak, hogy ez neki kicsit furcsa, hogy gyerekek ávós egyenruhában jönnek be az iskolába. A srác aztán többet nem jelent meg, kizárták az iskolából. De bevallom őszintén, hogy nekem '56 október 23-ának estéje is csak azt jelentette, hogy rettentő pipás voltam, mert úgy volt, hogy a rádió közvetíteni fogja a Lohengrint, az volt a rádióműsorban, és nem közvetítette, nem működött a rádió. Mentem haza a Kőbányai Gyógyszergyárból, mert akkor, érettségi után ott dolgoztam, jöttem keresztül a Kálvin téren, és mindenkit megkérdeztem, hogy mi van itt, és mindenki rettentő mész volt, elfordult, nem válaszolt és a vállát vonogatta. Bementem a Múzeumkertbe, nagy tüntetés volt, aztán jöttek az ávósok, és könnygázgránátokat

kezdték hajjigálni, és mikor már semmit nem lehetett látni a könnytől, akkor fölszálltam egy villamosra, hazamentem, és nem adták a rádióban a Lohengrint. Hát bocsánatot kérek, de nekem ez volt október 23-a. Amikor aztán két vagy három nap múlva volt az a sortűz az Országháznál, akkor odamentem kíváncsiságból. Megvan még két rajzom, amit csináltam, vázlat alapján rajzoltam még aznap délután. Ott láttam például a járdán egy puszkagolyó által letépett kezét.

⊕ **HI:** Az ostrom alatt is láttál hullákat, '56-ban is. És a képeiden rengeteg folytatás nélküli kéz, arc, testrész van. Azért, mert megmaradtak benne a történelemnek ezek a kegyetlen megnyilatkozásai, vagy mert mintegy végrehajtottad ezeknek az elveszített tagoknak az „üzenetét”?

⊕ **BA:** Azt hiszem, egyik se. Én hatéves voltam az ostrom idején, a Honvéd kórház pincéjében voltunk, szaladgáltunk a folyosón, és tudtuk, hogy akinek újságpapír van a fején, az meg van halva. Az nincs. Mondhatnám, az ember hozzászokott ahhoz, hogy ilyen az élet. Hogy vannak szörnyűségek. Az elemi iskolában voltak osztálytársaim, akiknek kezük-lábuk hiányzott, ahhoz is teljesen hozzászoktunk, aztán mászkáltunk az utcán, hol itt, hol ott volt egy föl nem robbant gránát vagy bomba, mi gyerekek persze csak puszkagolyókkal hülyültünk, hozzá kellett vágni egy követ, és akkor csattant egyet. És még valamit a halálról: nekem nyolcéves koromban volt egy tüdőgyulladásom, akkor még Magyarországon nem volt penicillin, negyven-negyvenegy fokos lázam volt, a láz kilenc napig tartott, akkor megszűnt, egy napig várni kellett, ha nem jött vissza, akkor meggyógyult az ember, ha visszajött, akkor már lehetett a temetkezési vállalkozónak telefonálni. És nagyon jól emlékszem, hogy én teljesen belenyugodtam, hogy meg fogok halni. A papám megkérdezte, hogy szeretnék-e valamit, és egy pici kis, három-négy kocsiból álló favonatot kértem, aminek forogtak a kerekei, a trafikokban lehetett kapni. És szegény elment, a környéken sehol nem talált, Pesten vette valahol, hozta, odatette az ágyam mellé, és akkor én ránéztem, és azt mondtam, hogy köszönöm szépen, de úgyis mindegy most már, én már sosem fogok játszani. Határozottan éreztem, hogy meg fogok halni, nem filozofáltam rajta, hiszen ahhoz még kicsi voltam, nem tudtam, hogy az milyen, a halál, de hogy talán nem fogok élni.

⊕ **HI:** És ez nem szerep volt az olvasmányaidból? A kis gyufaáruslányt már biztos olvastad akkor?

⊕ **BA:** Nem volt szerep. Különbözik meg még valami: nem is értem, hogy miért, mert most már egyáltalán semmi hajlandóságot nem érzek magamban a kalandokra, de a gyerekkorom a rémséges kalandok hajkurászásában telt. Hárman-négyen jó barátoknak az volt a mániánk, hogy csatornában mászkáltunk,

BARANYAY ANDRÁS
Kéz, 1., 1983, ofszetnyomat, 30 × 42 cm
a Neon Galéria jóvoltából

a Farkasréti temető végétől indult egy mély árok, ami aztán esővíz-levezető csatornaként bement a föld alá, és valahol a Gellért térnél megy be a Dunába, egyszer azóta megnéztem egy térképen. Mi bemásztunk, volt nálunk fáklya, a szemétből összeszedett Bergman-csőveket használtuk erre, és mentünk végig, már rettentő jól ismertük, hol lehet visszamászni. Tízcentis víz volt az alján, néhol három-négy méteres darabokon le kellett csúszni, néha aztán derékig vízbe jutottunk. Egyszer egyedül mentem, se zseblámpa, se fáklya nem volt nálam, töksötét volt az egész cső, csak nagy nehezen tudtam hason előrecsúszni, mint egy giliszta, és egyszer csak rám jött valami borzasztó félelem, hogy kész, most halálosan elfáradtam, nem tudok továbbmászni, itt fogok elpusztulni ebben a sötétségben, soha nem is fognak megtalálni. Aztán mégis összeszedtem magam, és akkor elkezdett valami halvány fény derengeni előttem, és végül kimásztam, éppen ott, ahol eredetileg elképzeltem. Hát ez megint a halál...

Ilyesmire most már soha nem vetemednék, mint ahogy arra se volnék képes, mint amikor restaurálás közben félig lebontott állványokon, egy szál palló közepén álltam húsz méter magasan, hogy valamit még kiretusáljak... most már, ha egy rendes, biztonságos létrára föl kell másznom, akkor is be vagyok tojva. Rettenetesen megváltoztam. Egy csomó dolog, ami gyerekkoromban vonzott, most nemhogy nem érdekel már, hanem pontosan az ellenkezője érdekel. A színház iránti rajongásom is: gimnazista koromban rengeteget jártam operába meg színházba, most már egy operát szeretek inkább meghallgatni, a színháztól meg egyszerűen irtózom. Rémes dolognak tartom a színészetet, idegen tőlem.

⊕ **HI:** Ezzel azt mondod, hogy irtózol a magamutogatástól; a képeiden a háttal állás, az átrajzolt arcképek, az elfordulás – ez is mind inkognitó. Ugyanakkor meg azért mégiscsak szeretsz szerepelni. Tanítasz például hat-hét éve, hát az is szereplés.

⊕ **BA:** Nem igazán a szereplés vágya volt az, ami rávett arra, hogy elmenjek tanítani, hanem inkább ez a gyerekkor utáni vágy. Hogy milyenek ezek a mai gimnazista gyerekek? Szóval valami kis inspirációt vártam ettől, amit szerintem meg is kaptam. Az embernél, legalábbis nálam, az öregség tudata szinte egyszerre jön. Nem azt éreztem, hogy most vége a fiataalkornak, aztán jön az élet delelője, aztán annak vége, kezdődik az öregkor, annak is van kezdete, közepe, vége, hanem úgy hirtelen: az ember egyszer csak úgy rájön.

⊕ **HI:** Mikor?

⊕ **BA:** Én úgy ötven felé éreztem meg. Addig abban a hiszemben éltem, hogy húsz-, harminc-, negyvenéves vagyok, de ez egy kornak számít. És egyszer csak rájöttem, hogy nem, most már egy másik kategóriába tartozom.

BARANYAY ANDRÁS
Körték – Hommage à E. Satie & Francisco Zurbaran, 1982
vegyes technika, papír, 27,5 x 39,5 cm | a Neon Galéria jóvoltából

⊕ **HI:** *És ez fájdalmas volt?*

⊕ **BA:** Igen.

⊕ **HI:** *De mit éreztél?*

⊕ **BA:** Észrevettem a fiatalokon, hogy azt gondolják, „ez egy vén trotty”. Meg a fordítottját: hogy ez előtt illik meghajolni, tisztelni az öregsége miatt. És mind a kettő zavart. Én nagyon jóban voltam a gyerekekkel, jól kijöttem velük, de arra rájöttem, hogy haverkodni nem lehet a tizenévesekkel: van, amiben bizalmasak velem, és van, amihez én már öreg vagyok, és már semmi közöm.

⊕ **HI:** *És szerettek a tanítványaid?*

⊕ **BA:** Azzal a bizonyos tanári nárcizmussal nagyon könnyű elérni, hogy megszeressenek. Ha én mindenkinek ötöst adok, ha valaki el akar kérdezni, és én elengedem, akkor persze, hogy jó fej leszek, és szeretni fognak. Ezt én nem akartam ilyen módon, ez nem érdekelt, nem törekedtem erre.

⊕ **HI:** *Hát akkor mi volt a fontos neked? Hogy mit lássanak belőled?*

⊕ **BA:** Én szabadon akartam őket engedni, úgy, hogy kijöjjen belőlük az igazi természetük. Nem akartam rájuk tukmálni semmit. Aztán az egyik év végi kiállításunk után az egyik kollégám azt mondta, hogy ez az osztály aztán tagadhatatlanul olyan, mint te vagy. Hogy nagyon őszinték, hiányzik belőlük minden erőszakosság, minden akarnokság, túl lágyak, olyan érzelmesek, meg bensőségesek meg líriaiak... Akkor ezen úgy elgondolkodtam, meg is néztem a melóikat ilyen szemmel, és rájöttem, hogy ebben tényleg van valami. Hogy eszerint tényleg valami hatással voltam rájuk, holott ezt én igazából nem akartam. De hát figyelik az embert, én még észre se veszem, hogy ki van bomolva a cipőfűzőm, ők már mondják, hogy a tanár úrnak kibomlott a cipőfűzője. És akár tudatosan, akár tudat alatt, de megérik, hogy mondjuk, ez egy ilyen szelíd ember. Az iskola persze nem arra való, hogy valami precíz, közvetlen tudást adjon, nem kell az embernek kockát rajzolnia művész korában, én se rajzoltam azóta, hogy oda jártam. De valami sokkal tágabb értelmű tudást adhat, vagy inkább a tudásra való képességre nevelheti az embert.

⊕ **HI:** *Most térjünk vissza időben oda, hogyan lettél te főiskolás? Felvételiztél az érettség után?*

⊕ **BA:** Felvételiztem, ott származás szerint adták a pontszámot, én tisztviselő származású voltam, az nem volt olyan nagy baj, nem volt kizáró ok, de csak minimális pontot adtak rá. Voltak ott rengetegen olyanok is, akiknek a faluban a tanácselnök látott egyszer ceruzát a kezében, és fölkiáltta őket felvételizni, rajzoltak egy aktot, és a közepén, már bocsánatot kérek, de egy olyan izé volt...

egy rombusz volt odarajzolva. Halál komolyan így csinálták, gondolták, ezt így kell. Ők aztán a második fordulóban már nem voltak ott, de szigorúan csak húsz embert lehetett fölvenni, és engem átírányítottak az Egri Tanárképző Főiskolára. Én meg azt gondoltam, hogy tanár aztán a bűdös életben nem leszek, inkább felvételizek még egyszer. Addig a papám, aki az Egyesült Gyógyszergyár kőbányai telepén dolgozott, odavett segédmunkásnak a raktárba. A kollégáim fele cigány volt, hamar összehaverkodtunk, havonta kétszer adtak munkaruhát, két hétre egy fehér köpenyt, két hétre egy kékét. És amikor fehér köpenyben voltam, akkor a cigányok mindig azt mondták, hogy doktor úr, amikor meg kék munkásruhában, akkor Bandika voltam, ez így váltakozott. Nem sok dolga volt az embernek, mértük ki a gyógyszereket, csomagoltuk, egy kis kocsin toltuk a rendeléseket a főépületbe, takarítani kellett, meg az árut, például cukros-zsákokat, behordani. Harminc kiló volt egy zsák, egyszer még hármat is vittem egyszerre, becsületszavamra. A papám régi vágású ember volt, ha látta, hogy napozunk az udvaron, mert bekentük magunkat kakaóvajjal, úgy hamar le lehetett sülni, akkor rám üvöltött, hogy nem fogsz itt lógni, disznó, és átvart a kazánházba salakot hordani. De jókat tudtam beszélni a fűtővel. Behívtak aztán sorozásra, november elsejétől kellett volna bevonulnom katonának, de akkor épp nem létezett Magyar Néphadsereg, ezzel úsztam meg a katonaságot.

⊕ **HI:** *A forradalom alatt nem jutott eszedbe, hogy disszidálj?*

⊕ **BA:** Találkoztam egy kollégámmal, megbeszéltük, hogy elmegyünk Dél-Afrikába, neki ott volt valami nagybátyja, és ott aztán abszolút jól fogunk élni, össze is pakoltam egy hátizsákba, hogy megyek le a Déli pályaudvarra, aztán azt mondtam, hogy nekem nincs kedvem disszidálni, és nem mentem le a pályaudvarra mégse. Az a srác elment, biztos nagyon jól megvan ott, én nem hiszem, hogy képes volnék. Az egyetlen hely, ahová szerettem volna kimenni élni, az Prága, imádom azt a várost, a cseheket, a művészetüket.

⊕ **HI:** *Végül is hogy könyvelted el magadban '56-ot, mi volt a viszonyod a forradalomhoz?*

⊕ **BA:** A mamámnak volt egy darab belésvászná, erre én tussal kis Kossuth-címereket rajzoltam, azt hiszem, akvarellal kiszíneztem, szétvagdal-tam négyszer-négy centis darabkákra, és emlékszem, mentem délután a Márvány utcában, és minden szembejövő embernek a markába nyomtam egyet. Ha te erre megkérdezed, hogy ezt én miért csináltam, azt mondhatom csak, hogy fogalmam sincs, se előtte, se utána nem csináltam ilyesmit, nem emlékszem, hogy részt akartam volna venni politikai ügyekben. Nem tudom, miért csináltam, csak úgy. Valószínűleg valami célom volt, hiszen otthon megcsináltam ezeket

a címereket, aztán szétesztogattam, hát egész biztos, hogy valami célom volt ezzel...

⊕ **HI:** A cél. Most megint mondtál egy szót, ragadjunk le ennél. Mert a te képeidnek, abban az értelemben, hogy kifejezzenek érzelmeket, gesztusokat vagy egy mentális állapotot, nincs céljuk. Az én értelmezésemben egyetlen céljuk van a képeidnek: rejtőzködni. Egy arccal, a sajátoddal, vagy egy kézzel, ezeknek az elfedésével bíbelődsz most már lassan húsz-huszonöt éve.

⊕ **BA:** Engem rengeteget piszkálnak, hogy nem tudok semmit se kitalálni, hogy mindig ugyanazt csinálom. Hát nem tudom, én ha előszedem a régi melóimat, aztán az öt évvel későbbieket, és megint az öt évvel későbbieket, és úgy egymás mellé rakom őket, azok számomra olyanok, mintha nem is én csináltam volna, hanem valaki más. Annyira képes vagyok idegennek érezni őket magamtól. Én festő szakon végeztem, utána sokáig grafikákat csináltam, litográfiákat, aztán fotókat, amikbe belefestek, belerajzolok, mit tudom én. De soha nem tartottam magam fotósnak, nem is értek hozzá, kezdettől fogva nem konvencionális módon foglalkozom ezzel. Amúgy se hiszek az abszolút tárgyilagos

fotóban, a fotó is olyan dolog, amivel az ember azt csinál, amit akar, abszolút szubjektív dolog, hiába mondják, hogy a fényképezőgépnek objektívje van, és az objektív. Az számít, hogy ki tartja a kezében a fényképezőgépet. Ha valaki ott áll egy üres vászon előtt vagy egy betöltött fényképezőgéppel a kezében, ugyanúgy lehetséges, hogy valahová egészen máshová lyukad ki a végén, hogy teljesen más lesz, mint amit eredetileg elgondolt. Én, mondjuk, elhatározom, hogy valamit lefotózok, a gépet a legeslegkisebb bléndére állítom, aztán mozgok előtte, ezt csinálom, azt csinálom, és tulajdonképpen fogalmam sincs róla, hogy ez milyen módon fog a filmen megjelenni. Aztán az ember előhívja, berakom a filmet a nagyítóba, a negatív képét látom az egésznek, és ha van is némi gyakorlatom abban, hogy ebből mi lesz, azért száz százalékig akkor se látom, aztán esetleg azt mondom, ez így nem jó, rárakok egy másik negatívot például, ebből már megint valami más lesz, megcsinálom, és vagy menten jónak találok, és akkor vegyileg is színezem, meg később is, vagy mégsem találok jónak, és csak évek múlva kotrom elő, véletlenül a kezembe kerül, és azt mondom, hű, de hülye voltam, ez a legklasszabb, de még ezt meg ezt kell rajta csinálni... Hát erre, szerintem, ugye, senki nem tud semmiféle magyarázatot, hogy ez hogy megy... Az biztos, hogy a fotónak ugyanúgy nincs köze az objektivitáshoz, mint a festménynek. Azt hiszem, nem értesz félre, ha azt mondom, hogy nyugodtan meg tudnám rajzolni, csak hát az tovább tartana.

⊕ **HI:** Lehet, hogy ez most egy érzelmes kérdés, de akkor is: milyen érzés, amikor a saját arcodat veszed ki a vegyszerestájból, megszáritod, és nekiesel mindenféle savakkal, sókkal, színes ceruzákkal, szétvagdalod... ez valami önrombolás?

⊕ **BA:** Bocsáss meg, az nem a saját arcom, az egy papír, amin ilyen-olyan foltok meg nem tudom micsodák vannak.

BARANYAY ANDRÁS

Alvókép III., 1987, ofszetnyomat, 33 x 44 cm | a Neon Galéria jóvoltából

